

Jämtlands soldater i krig och fred

JLS har under vintern haft soldater som tema på ett antal träffar. Månadsmötet i februari behandlade detta tema under rubriken ”Jämtlands soldater i krig och fred”. Karl-Göran Eriksson, född i Östersund men numera bosatt i Uppsala, lotsade åhörarna på ett förtjänstfullt sätt genom historien från 1689 och framåt. Utförligare presentation av Karl-Göran finns i JLS-Nytt Nr 4 2010.

Hans föredrag bestod av fyra delar

- Organisation
- Krig och fred
- Soldaternas namn
- Enskilda öden

Organisation

Från och ned 1689 fick ”Jämtlands regemente till fot” namnet Jämtlands dragonregemente, men var oberidet.

Under Karl XI:s tid stadfästes kontraktet med allmogen om det ”ständiga knektehållet”. Soldaterna organiserades i rotar. Varje rote skulle anskaffa, utrusta och avlöna en soldat, exempelvis finansierades i början av 1700-talet i Jämtland 1261 soldater med lön. Hur bar man sig åt? En ryttare finansierades av två hemman och en dragoninfanterist av ett hemman. Lönen från roten var 15 daler för en infanterist och något mer för en ryttare.

Var stod då dessa soldater i rök och damm? På vilka krigsskådeplatser kunde man finna soldater från Jämtland?

Stora Nordiska kriget (Karl XII)

Den 4 maj skeppades 150 man över till Polen – alla utom en dog. De flesta dukade under av umbäranden och svält och inte i regelrätt strid. (Enligt uppgift i Wikipedia tros runt 200 000 svenskar ha dött under kriget varav ca 25000 dog i strid.)

Karolinernas dödsmarsch över fjället nyåret 1718-1719.

Ca 3000 karoliner som deltagit i Karl XII:s andra fälttåg mot Norge 1718 frös ihjäl. Många byar i Jämtland hade soldater med på denna marsch.

Hattarnas ryska krig 1741 - 1743

Under detta krig beordrades Jämtlands dragonregemente till Stockholm för att bevaka den svenska huvudstaden. De jämtländska dragonerna skickades inte ut i strid men det blev ändå stort manfall pga. sjukdom. Många hade redan insjuknat under den 5 veckor långa marschen till Stockholm.

Gustav III:s ryska krig 1788-1790

Jämtlands regemente var med i kriget. De flesta som dog gjorde det även här på grund av sjukdom – fältsjukan. (Fältsjukan är en samlingsbenämning på olika smittsamma sjukdomar hos trupper i fält exempelvis. dysenteri och diarré Källa: Wikipedia)

1808 – 1809- års krig (Finska kriget)

I finska kriget deltog Jämtlands regemente i strider vid Hörnefors.

Under 1800-talet genomgick indelningsverket stora förändringar. Indelningsverket ifrågasattes av framför allt bondeståndet eftersom det var bönderna som stod för kostnaderna.

Soldatnamn

Soldatnamn var det namn som soldaten erhöill i stället för det son-namn han hade före sin anställning. Soldatnamn tilldelades av befälet och var inte ärftliga.

Exempel på soldatnamn i Jämtland är

- Köstin
- Lundberg
- Modig kombinerat ort- och karaktärsnamn
- Sandlund
- Tos(s)felt
- Tjäder

Under 1800-talet blev soldatnamnen kortare t.ex. blev Pilfeldt bara Pil.

Enskilda öden

Karl-Göran avslutade sin intressanta föreläsning med att berätta om två livsöden.

Erik Hallberg född 1701 i Åre avrättades genom halshuggning 1728 på grund av att han fått barn tillsammans med sin f.d. fästmöns syster. Att observera är att Erik aldrig varit gift med syster nr. 1 men hade ett barn även med henne.

Ett annat livsöde var Grels Winter som förlorade båda sina fötter på fjället under återtåget från Norge 1719. Han gick därefter på sina knän och levde ett idogt och strävsamt liv. Han dog i en ålder av 88 år.

Karl-Göran avtackades med en varm applåd och efter avslutat föredrag gavs möjlighet för åhörarna att få hjälp med egna frågeställningar.

Inger Jonasson